

geloovigen in Christus geheiligd zijn, niet van nature, maar uit kracht van het genadeverbond, is niet problematisch en dubieus (vergelijk ook Hebr. 10:29).

3. Dat de ouders niet mogen twijfelen aan de verkiezing en zaligheid hunner vroeggestorven kinderen. Hier hebben zij dus zekerheid op grond van Gods Woord en de beloften des Heeren krachtens het verbond der genade".
Samenvattend krijgen we als Ds Feenstra's opinie in dezen het volgende:

1e. Iedere naar Gods ordening aan de kinderen der geloovigen bedienende doop is een volle, waarachtige doop.

2e. Alle kinderen der geloovigen zijn gelijkelyk in Gods verbond opgenomen.

3e. Alle kinderen der geloovigen ontvangen gelijkelyk Gods belofte en worden gelijkelyk geroepen om in 's Heeren wegen te wandelen.

4e. Deze aan allen gelijkelyk toe-komende belofte is de volle verbondsbelofte, „dus ook de belofte, dat de Heilige Geest het volle werk van Christus toepast".

5e. Het in-Christus-geheiligd-zijn geldt gelijkelyk van alle kinderen der geloovigen, het duidt aan een verbondsrelatie, die niet „slechts" uitwendige heilichheid is, die de inwendige heiliching niet buiten-sluit maar ook niet altijd insluit.

6e. Bij den doop in het verbond werkt God zijn praedestinatie uit, zoowel in verkiezing als verwerping, zoowel in zegen als in den vloek.

Zei ik teveel toen ik boven dit artikel „een uitdaging" schreef en daarmee dit boek van Ds Feenstra typeerde?

Het is inderdaad een uitdaging aan de Gereformeerde Kerken, zóó te leeren op dit oogenblik.

Tot in den vorm toe is dit boek uitdagend!

Want als Ds Feenstra zich uitsprekt over het fijne puntje in den ganschen strijd n.l. over de belofte, dan poneert hij wat de synode in haar uitspraken en b.v. Prof. Ridderbos in maanden lang loopende artikelen als de groote zonde, de erge dwaling, de eigenlijke ketterij in de verbondseer signaleert — n.l. dat men nota bene durft beweren, dat alle gedoopte kinderen de belofte van den Heiligen Geest, die het volle werk van Christus toepast, inderdaad zouden „hebben" — met grooten nadruk als een eigen uitspraak van de belijdenis, dus als confessioneel bindend!! — en hij laat den zin waarin hij dat doet n.b. cursief drukken!

En nu zullen we afwachten wat de gebonden Gereformeerde Kerken gaan doen.

Het wordt voor haar zeer critiek!

Ze hebben gezworen, dat ze om de wille des Heeren, vanwege de heilichheid van Gods huis, als pilaren en vastigheid der waarheid, een bepaalde opvatting van doop, belofte, verbond moesten afwijzen. Ze hebben gedankt dat de Heilige Geest hen zoo „kennelijk" ook in deze kwesties in alle waarheid had geleid.

En nu springt één van haar kinderen, nog wel een ambtsdrager, naar voren en vaagt alles, wat zij als waarheid Gods vaststelden, weg en predikt luid en duidelijk — en dat nog wel in een boek, dat de eigen belijdenis dier kerken uitlegt, en zijn weg zoekt naar de jeugd en daardoor een reusachtigen invloed kan oefenen — en verkondigt de verworpen ketterij als hooge, heilige waarheid Gods.

Ja, wat zullen die kerken nu doen?

Zullen ze haar ja ja maken en haar néén néén?

Of zullen ze op den weg der dubbelzinnigheid, onwaarachtigheid en stiljoosheid nog verder voortgaan?

Voor dit dilemma staan zij.

Zal eenmaal de geschiedenis, of neen: de Heere zelf van deze kerken moeten zeggen:

Zij hebben, wat ze eerst als mijn waarheid verkondigden, later zonder protest, zonder ingrijpen, laten neerhalen en loochenen, aldus toonende dat zij niet meenden wat zij onder aanroeping van mijn heiligen Naam eenmaal uitspraken!

Indien de kerkelijke instanties thans niet ingrijpen, is hun gansche, reusachtige arbeid voor de handhaving van de leer, waaraan tientallen synodale vergaderingen zijn besteed, tot een ijdel en vreeselijk spel gemaakt, bewust en opzettelijk, en dat geschiedt dan door dezelfde menschen, die er zich zoo hevig voor hebben uitgesloofd en zoo vaak met het oog daarop hebben gebeden.

En wanneer over veertig jaar weer een strijd over verbond en doop in de gebonden gereformeerde kerken zal uitbreken — wat zeker zal geschieden als er nog eenig reformatorisch kerk- en waarheidsbesef in haar overblijft: acties als van de friesche predikanten en „Eenheid des Geloofs" bereiden hem bewust of on-

bewust voor — dan zal de gansche synodale arbeid — men denke aan de lawine literatuur, welke van de officieele en officieuze synodale persen gleed en glijdt — krachteloos worden gemaakt door deze opmerking:

„Door de feiten (rebus ipsis et factis — zei men in den Doleantietijd) is bewezen, dat alle synodale woorden, verklaringen, uitspraken van nul en geener waarde zijn. Men lette er slechts op, dat nog geen twee jaar na de definitieve vaststelling van de definitieve leer omtrent verbond en doop een der toenmalige predikanten, zonder een woord van protest te hooren of zelfs maar een berisping te ontvangen, verwierp wat de synode vaststelde en als goddelijke waarheid leerde wat de synode verwierp!"

En we vragen ons met ontzetting af: wanneer bereikt de kerkelijke immoraliteit bij de handhaving van leer en de oefening der tucht ooit haar hoogtepunt?

Ja, door het uitdagende boek van Ds Feenstra worden de gebonden Gereformeerde Kerken in een ernstige crisis geworpen!

En omdat we altijd voor haar het goede zoeken en nimmer tegen haar, maar steeds om haar en voor haar strijden, willen we ze op den ernst, op het onuitwijkbare van deze crisis wijzen.

We kunnen daartoe niet veel doen. Maar wat mogelijk is zal geschieden.

We zullen een exemplaar van dit en het vorige nummer van „De Reformatie" laten zenden naar den kerkeraad van Scheveningen, waarvan Ds Feenstra lid is.

Wij zullen eveneens een exemplaar van dit nummer laten zenden naar die classis 's-Gravenhage, waaronder de kerk, waartoe Ds Feenstra behoort, ressorteert.

En we zullen dat ook doen aan een aantal van de voornaamste kerkelijke bladen van „de overzij".

En we zullen wachten op wat geschieden móet en zál, biddend of God die kerken nog, al is het laat, tot bezinning en bekeering moge leiden!

UIT DE SCHRIFT

SOVEREINITEIT OVER ALLEN KRING.

Maar een iegelijk in zijn eigen orde.

1 Cor. 15:23.

Alle kring heeft, voorzover Gods Schepperswil hem vormde in soortverband, zijn eigen aard en natuur.

En alle kring, voorzover Gods Herschepperswil hem vergaderde in dienst- en ambtsverband, zijn eigen ordening en wet.

Maar over allen kring, hoe ook Gods kracht hem riep en schiep, gaat Gods ééne soevereiniteit.

Dit is het wat Paulus ons leert in het hoofdstuk, dat de historische kracht van Christus' verrijzenis ons teekent: 1 Corinthhe 15.

Wanneer de apostel teekent de effecten van Christus' paaschkracht, en toegekomen is aan de generale levendmaking als beneficie voor wie zijn „in Christus", en als uiterste van die effecten, dan zegt hij: het gaat in den dag van 't Groot Réveil alles zeer ordelijk toe. Een ieder krijgt zijn plaats vóór of in 't hem toegewezen bataljon. En elk compareert op zijn eigenen tijd. Eersteling is Christus. Hij is niet maar de eerste in chronologische zin, doch eersteling naar Zijn bevoegdheid. Gods soevereiniteit beschikte Hem een plaats, die niemand Hem betwisten mag of ook met Hem deelen als gelijke. Op Paschen treedt Hij vooran; Hij omsloot de rij en dus ontsluit Hij haar. Daarna komen in Zijn parousie de in Hem beslotenen. Als Hij verschijnt in Zijn eerstelingenglorie, in de kracht van Paschen, die na zóóveel eeuwen eindelijk zich mag manifesteren in haar laatste publieke effect, dan komt de lange colonne der Zijnen Hem tegemoet, bijeenvergaderd van alle helen der aarde, van alle grafholen die nu meteen weer worden dichtgeworpen, en zij treden Hem tegen, dien zij als Eersteling zoo dadelijk kennen. Op Zijn parousie in den uitersten dag hebben ze moeten wachten. Want eerst hadden ze hier beneden hun dienst te volbrengen. En op dien voltooiden dienst heeft Hij gewacht, en moeten wachten, gelijk Hij trouwens zelf niet anders wilde. Want Gods soevereiniteit had voor allen elk te zijner tijd den dienst bepaald, die aan het Rijk te praesteeren wezen zou, ook had Hij hun getal bepaald en hun verschijnen successieel. Dus moest naar den wil van aller ééne Souverein de colonne der van 't graf ontbonden veteranen met den opmarsch wachten tot de tijd er wezen zou voor de Parousie.

Die tijd was zelf nu weer bepaald hierdoor, dat de som der soldaten naar den numerus clausus van de Vóórverordineering tot den laatsten man was aangeworven en in dienst gesteld en in 't vuur gebracht. Het koninkrijk heeft tot den laatsten dag zijn dag-orders uitgevaardigd. Daarom had de Souverein, dien de veteranen gediend hadden in hun (mobilisatie)-tijd ook voor de laatste verspreide troependeelen van

zijn legermacht nog een taak weggelegd. Zij zijn degenen, die nog leven, d.w.z. nog hier op aarde in den krijgslust zijn, als Hij verschijnt in zijn parousie. En als de bazuin dan klinkt, en het bevel: staakt het vuren afgekomen is, dan gaat het zóó: de veteranen komen eerst het graf uit, en melden zich bij den Archeeg, den Generaal. Dan komen, een ieder in zijn eigen bataljon immers, achter hen aan de soldaten, die er nog waren, toen de order vuren-staken afkwam. In een punt des tijds worden zij veranderd en zóó geplaatst vóór hunnen Generaal.

En dan zal Zijnerzijds de Generaal den Koning zoeken, God Almachtig, aller Souverein, en Hem de heele Koningsmacht voor alle eeuwen overdragen, de heerschappij en haar domein en haar domestieken. Zich-zelfen als hun Eerste inbegrepen, opdat God in allen alles zij.

Want over alle kringen is Hij de Souverein, en Hij alleen. Een iegelijk in zijn eigen bataljon, zóó komt de Weermacht thuis.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

DE WEG TOT „HEREENIGING"

GEBARRICADEERD ALS NOOIT TEVOREN?

Men weet dat in den kring der Gereformeerde Kerken, nadat ze verlaten zijn door de volgelingen van dr H. H. Kuiper-dr J. Ridderbos, c.s., het leven niet stilstaat, ondanks de zware verzekeringen, dat 't tegendeel aan den dag zou treden. We hebben onze meningsgeschillen op enkele punten; en, zooals ik tegenover dr Grosheide schreef: meningsgeschillen maken de scheur niet, dat doet alleen de hoogmoed, die kerkelijk binden gaat, opdat de „eigen haan", die soms thuis een dikke deken over zijn kop krijgt, opdat hij vooral geen geluid make, althans in de KERK zou koning kraaien. Op en in de kerk kunnen sommige menschen alle gevoel-van-slappedanigheid afreageren.

Die meningsgeschillen vind ik daarom ook thans na de scheuring niet erg; als we elkaar maar willen vasthouden bij 't Woord. Dat enkele scribenten in den Toornvliet-stijl er wat om gnuiven, sla niemand uit den koers. Vinden ze bij ons geen meningsgeschillen, dan zeggen ze: 't is daar allemaal dictaat-koekoek-één-zang; het zijn volgelingen van meneer Zus en Zoo. Vinden ze wel meningsgeschillen dan zeggen ze: zie je wel, heb ik 't niet gezegd? Ze „hebben" vaak „gezegd" wat ze weersproken hadden.

Wanneer dan ook onze hooggeachte broeder ds Schelhaas, aan wien onze kerken en onze Hoogeschool heel veel te danken hebben, over de vraag, hoe wij in de vrije werkzaamheid der geloovigen in politiek opzicht hebben te handelen, een beetje vaker naar de remmen grijpt dan andere koetsiers, die met hem den wagen weer van de berghelling der hiërarchie naar het dal der kleine-luyden-in-gemeenschapsoverleg moeten rijden, dan wil ik graag naar hem luisteren, en ik zal hem geen enkelen keer extremist noemen. Maar ik mag het wel eerlijk zeggen, als ik meen, dat hij het omgekeerde dreigt te bereiken van wat hij bedoelt.

Aanleiding daartoe geeft mij wat hij schrijft in Gereform. Kerkb. v. h. Noorden, 17 Jan. 1948.

Da Schelhaas stelt daar de vraag „Wat hebben ze gedaan?" „Ze" zijn ditmaal de synodocraten, in synode bijeen. En het „doen", naar welks inhoud en betekenis een onderzoek wordt ingesteld, is: het doen van 1944, en volgende jaren: schorsen, afzetten, „avondmaal-ontzeggen, buiten het kerkverband plaatsen, uit de kerk werpen, nog wel in gevallen, waarin de persoon zelf ontkent, de kerk verlaten te hebben, en meer van dit alles: men kent de lijst der misdaden.

Voorop zij geplaatst, dat ds Schelhaas zijn best doet de synodocraten er van te weerhouden zijn artikel te misbruiken te hunnen gunste. Of hem dit gelukken zal, weet ik niet: ik betwijfel het. Maar feit is, dat hij hun duidelijk „een heele lijst van wandaden" zegt te kunnen voorhouden: het recht b.v. van de kerken en van haar Koning met voeten treden; de schorsing reeds (laat staan: de z.g. afzetting) van (blijkbaar) ondergeteekende noemt hij „diep krenkend voor het hart van Gods volk" en „God-onteerend". Hij ziet ook voorts „dergelijke schanddaden". De Toornvliet-Ridderbos-pers moet nu maar uitzoeken, hoe ze daarop reageert.

Niettemin blijkt ds Schelhaas over de beteekenis en de draagwijde van deze „schanddaden" iets anders te denken dan velen onzer; anders ook dan de „vijftien" uit de „vonnissen" (den tekst ervan) hebben afgelezen. Da Schelhaas wil namelijk de „bedoeling" van de schorsers en afzetters en uitwerpers óók in rekening gebracht zien. En die „bedoeling" was zoo erg niet als velen toch maar constateeren omtrent de eigenlijke daad in-zich-zelf.

Hier komt dan de vraag aan de orde: of de vonnissen, zooals ze geredigeerd zijn, beteekenen, dat wij, die immers in de (door de synodes „geconstateerde" „zonden" gebleven zijn) nu ook volgens de logica dier vonnissen buiten het rijk van Christus gesloten

zijn (v. dit niet)

„De afsnij elk g. varen"

Op d. Hij ber. Schelha

„Ik recht dat. het snijdt meent er na zelffo refort het B als S"

En d. citant t. gument, kerkrec. volkom. ook ter het jaar Kuiper

Nu z. overiger logica v. bedrevei geschori hij ingt heelema de leer c.s. ook anderd en was en dit n wordt d niet wil

We z. dat de van „s. Geref. 1 271/2, d GEENE ambtelij maalsfor naar vor dezulken AVONDI Bouwma hij duide van syn persoon, blijft, bu gemeente zwaarder deelnam. avondma durfd, m Maar prof. Boi als argu van ar dat, wie dit doet, Ik me onderstei

Bouwn heele stu vrijwel l heele stu (hierna Kerkrech G.K. II, van de k met een Dan slaa K.T. par op G.K. I 14 is: he handeld (172-177. z j n d u

Even s citant uit den herch nimmer 1 24-171 is men niet. Dan ge klaar is) een paraj deel is d de OORZ 178-202. 202 zij maar i loos d die v e ken v

Zij zijn de-
aarde in den
ijn parousie.
l: staakt het
de veteranen
dch bij den
ieder in zijn
de soldaten,
n-staken af-
veranderd en

Koning zoe-
hem de heele
gen, de heer-
stieken, Zich-
God in allen

erein, en Hij
on, zóó komt
K. S.

VEN

TEVOREN?

meerde Ker-
lingen van dr
even niet stil-
at ttegendeel
ize meenings-
ik tegenover
en maken de
ad, die kerke-
an", die soms
krijgt, opdat
a de KERK
nnen sommige
afregeren.
k daarom ook
aar maar wil-
scribenten in
, sla niemand
eningsgeschild-
staant-koekoek-
r Zus en Zoo.
zeggen ze: zie
en" vaak „ge-

e broeder ds
e Hoogeschool
ag, hoe wij in
n politiek op-
aker naar de
mèt hem den
archie n á r
schapsverleg
hem luisteren,
emist noemen.
als ik meen,
iken van wat

hij schrijft in
an, 1948.

Nat hebben ze
ten, in synode
ud en beteeke-
het doen van
zetten, avond-
d plaatsen, uit
waarin de per-
ebben, en meer
daden.

ijn best doet de
artikel te mis-
gelukken zal,
feit is, dat hij
daden" zegt te
de kerken en
de schorsing
van (blijkbaar)
kend voor het
l". Hij ziet ook
Toornvliet-Rid-
hoe ze daarop

e betekenissen en
iets anders te
in de „vijftien"
hebben afgele-
loeling" van
s óók in reke-
was zoo erg
en omtrent de

de: of de von-
eken, dat wij
geconstateerde"
dgens de logica
ristus gesloten

zijn (van synodewege). De Schelhaas meent, dat men
dit niet zomaar zeggen kan. Hij stelt de vraag:

„Ik zou niet graag beweren, dat „valsche leer" niet
afsnijdebaar maakt. Maar wil dat zeggen, dat in
elk geval, zonder onderscheid (als er n.l. niet een laten
varen van die valsche leer is) afsnijding volgen moet?"

Op deze vraag antwoordt de Schelhaas ontkennend.
Hij beroept zich hier op prof. dr H. Bouwman. De
Schelhaas schrijft:

„Ik beroep mij op Prof. dr H. Bouwman „Geref. Kerk-
recht", deel II, blz. 666: Ook zou het kunnen gebeuren,
dat iemand niet langer zou kunnen worden geduld in
het ambt, als ouderling of predikant, maar dat de af-
snijding niet van dien aard was, dat hij als lid der ge-
meente moest worden geëxcommuniceerd. De kerk zou
er naar recht (in het artikel Gron. Kb. staat hier een
zetsfout) bezwaar in zien, een oprecht christen, een Ge-
reformeerde belijder, maar die op het stuk van den doop
het Baptistische gevoelen toegedaan was, bv. een man
als Spurgeon, als lid der kerk niet te gedooien".

En de Schelhaas merkt daarbij op, dat men dit
citaat niet van zich af mag schuiven, onder het ar-
gument, dat het stamt uit 1934, dus na het jaar der
kerkrechtelijke revolutie in 1926. Want, zoo zegt hij,
volkomen terecht, men kan hetzelfde citaat letterlijk
ook terugvinden in Bouwman's Kerkelijke Tucht, uit
het jaar 1912; toen was de revolutie van dr H. H.
Kuyper c.s. nog niet aan den dag getreden.

Nu zullen we ons niet lang bezig houden met wat
overigens een nuchter feit is, dat volgens de synodale
logica van 1944 dit citaat niet klopt op de door ons
bedreven „misdaden". Laat ons blijven bij den eerst
geschorste: ze zei, dat de man ook zeer goed wist, dat
hij inging tegen het kerkelijke recht (hij was dus
heelemaal niet „oprecht"); dat hij ook afweek van
de leer (want hij wou het formuleetje, dat Ridderbos
c.s. ook voor geen gekloofde-haar-lengte wijden ver-
anderd zien niet leeren als bindend woord van God,
en was dus ketter, zooals immers nog herhaaldelijk,
en dit nog wel uit het dorp van Thomas Bos, beweerd
wordt door de extremisten der synodocraten, die maar
niet willen hooren naar de feiten van 1944 zelf).

We zullen ook niet de Schelhaas eraan herinneren,
dat de formule, die men in 1944 gebruikt heeft, die
van „scheurmakend" was. En dat Bouwman,
Geref. Kerkrecht, bl. 666/7, en Kerkelijke Tucht,
271/2, dáárvan constateert, dat scheurmakers IN
GEENEN DEELE kunnen toegelaten worden tot de
ambtelijke bediening, OMDAT volgens het avond-
maalsformulier (door de synode UITDRUKKELIJK
naar voren gehaald tegenover dien eerst geschorste)
desulken NIET MOGEN TOEGAAN TOT HET
AVONDMAAL DES HEEREN. Me dunkt, als men
Bouwman citeert, op het punt-in-kwestie, is
hij duidelijk genoeg, in het zeggen: metterdaad is hier
van synodewege publiek beweerd, dat de bedoelde
persoon, zoolang hij in de „geconstateerde" zonde
blijft, buiten het rijk Gods staat, een verrot lid der
gemeente is, en zijn gericht en verdoemenis des te
zwaarder zou maken, als hij toch aan het avondmaal
deelnam. Het weersinwekkende manipuleeren met het
avondmaalsformulier, dat men in 1944 heeft aange-
durfd, moet niemand verkleinen: het conflict is ethisch.

Maar we willen wel eens nagaan of het citaat van
prof. Bouwman hier goed gebruikt is, en dus kan dienen
als argument voor de stelling: schorsing op grond
van art. 79/80 K.O. houdt niet in de uitspraak
dat, wie in de geconstateerde zonde blijft, zoolang hij
dit doet, buiten Christus' Rijk staat.

Ik meen, dat Bouwman's citaat deze stelling NIET
ondersteunt. Ten bewijze het volgende.

Bouwman heeft in zijn Gereformeerde Kerkrecht
heele stukken uit zijn boek over „Kerkelijke Tucht"
vrijwel letterlijk laten herdrukken. Maar hij liet ook
heele stukken en paragrafen uit „Kerkelijke Tucht"
(hierna geciteerd als K.T.) weg in „Gereformeerde
Kerkrecht" (hierna geciteerd als G.K.). Voorbeelden:
G.K. II, 594 begint te spreken over „naam en begrip
van de kerkelijke tucht", en drukt dan af K.T. 11-22/3,
met een kleine ommissie. Dat loopt tot G.K. II, 604.
Dan slaat Bouwman in G.K. II over hetgeen staat in
K.T. paragraaf 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, om
op G.K. II, 604 te vervolgen met wat in K.T. paragraaf
14 is: het DOEL der kerkelijke tucht. Dat wordt be-
handeld G.K. II, 604-609, en correspondeert met K.T.
172-177. De bladzijden K.T. 24-171 zijn dus in G.K. II overgeslagen.

Even stilstaan: ieder lezer weet dus nu, dat een
citaat uit G.K., waarin woorden uit K.T. zouden wor-
den herdrukt, die in K.T. zelf voorkomen na bl. 171,
nimmer mogen worden losgemaakt van wat in K.T.
24-171 is opgemerkt. Een vervolg van een boek mag
men niet lezen zonder het voorafgaande gedeelte.

Dan gaat Bouwman in G.K. II, als hij op bl. 603
klaar is met het herdrukken van K.T. 172-177, weer
een paragraaf uit K.T. overslaan. Het overgeslagen
deel is ditmaal K.T., paragraaf 15, handelende over
de OORZAKEN der kerkelijke tucht. Dit is K.T. bl.
178-202. Ook de bladzijden K.T. 178-
202 zijn dus in G.K. II overgeslagen
maar mogen niet worden verwaarloosd bij de lectuur van G.K., als
die verder gaat met het afdruk-
ken van stukken uit K.T.

1648 - 30 JANUARI - 1948.

Op den derigsten Januari is het 300 jaar geleden,
dat te Munster de vrede, die aan den tachtigjarigen
oorlog een einde maakte, gesloten werd.

In zijn Handboek der Geschiedenis van het Vader-
land teekent Groen van Prinsterer aan: „De jeugdige
Republiek, gevormd door den moed en de volharding
van een gering aantal Christenen, die Gode meer dan
den menschen gehoorzaamheid hadden betoond, was
het gedenkteken van de onbedriegelijkheid der belofte:
zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid
en al deze dingen zullen u toegeworpen worden".

Groen heeft in den Vrede van Munster en in den
Gouden Eeuw, dien de Republiek toen beleefde, ge-
schiedenis schrijvend in het licht der Schriften, den
zegen des Verbonds herkend en erkend over
een geslacht, dat het Verbond des HEEREN gehouden
had en gedacht aan Zijn bevelen om die te doen (Ps.
103).

Dat geslacht, dat het „pleit van dwang en vrijheid"
begonnen was, had het Verbond Gods gehouden aller-
eerst in de kerk. Het was door Gods genade terugge-
leid tot de Woorden des Verbonds — de rechte prediking
— tot het bloed des Verbonds — de rechte sacraments-
bediening, het had weer geleerd den HEERE te dien-
en naar Zijn Woord. En uit den Heideberger had het
gelpeld, dat het ware Sabbatswerk der geloovigen was:
„dat de kerkdienst of het predikambt en de scholen
onderhouden worden (Zondag 38)". Ook de scholen!
Begeerte Leiden van Oranje niet een Universiteit, al-
leer eerst om te voorzien in den schreienden nood aan
Dienaren des Woords?

Ook voor Oranje stond de vrijheid der kerk voor-
aan. Om die vrijheid der kerk zocht hij de vrijheid
van het land. In zijn correspondentie schrijft hij voort-
durend over haar! Als Haarlem door de Spanjaarden
in 1573 gevallen is en men aan Oranje schrijft, dat het
nu uit was, ten ware „eenig Verbond tusschen hem
en een machtig Vorst mocht bestaan", antwoordt hij:
„Zoo het God Almachtig belijft heeft van der stede
van Haarlem na Zijn Goddelijke wil te disponeeren,
sullen wij Hem en Zijn Goddelijk Woord daarom ver-
loochenen en verlaten? is daarom de sterke hand Gods
eenigszins verkort en Zijn kerk en Gemeen-
te te niet gebracht?"

Om Gods Kerk en Gemeente ging het hem!
Om — zooals het in datzelfde schrijven even ver-

We behoeven nu niet verder na te gaan, hoe het
staat met de plaatsen uit K.T., overgenomen in G.K. II.
Want als nu in G.K. II, 666 dat citaat over die „val-
sche leer" (die nog niet tot excommunicatie heeft te
leiden) wordt afgedrukt uit K.T. 271, dan merken
wij op:

G. K. II, 666 moet men lezen als herdruk van K. T.
271; maar K. T. 271 mag niet worden gelezen zonder
(o.a.) K. T. 190—198; en dat gedeelte is in G. K. II niet
afgedrukt. Men moet dus den zin, door de Schelhaas
geciteerd, nadrukkelijk verklaren in verband met K. T.
190—198.

Welnu, in K.T. 190-198 spreekt prof. Bouwman uit-
voerig over de tolerantie (het trefwoord ont-
breekt in G.K., zoowel I als II). Daar gaat het, bl.
190, al dadelijk over zulke lieden als dien broeder
Spurgeon (we laten de juistheid en doeltreffendheid
van dit voorbeeld nu maar onbesproken). „De tole-
rantie", aldus Bouwman, K.T. 190, „bedoelde eenvoudig
rekening te houden met de mogelijkheid, dat iemand,
door gebrek aan inzicht, door den invloed van buiten,
door vooringenomenheid, bezwaren had tegen een of
meer stukken der leer, en dat wel in alle oprechtheid,
en niet uit oorzaak van libertijnische boosheid.....".
Verder, K.T. 192: „Herhaaldelijk is de zaak van de
tolerantie op de Gereformeerde synoden ter sprake
gekomen". We krijgen dan voorbeelden van predikan-
ten, die bezwaar maken tegen de leer der praedestina-
tie, van ds Coolhaas, die wel als lidmaat der kerk te
dullen zou zijn, maar niet als leeraar (het eerste onder
bepaalde voorwaarden). En Bouwman zegt dan: „Dit
was een goede opvatting van de tolerantie" (192).

Met die opvatting van Bouwman aangaande de
goede opvatting van de tolerantie zal men dus moeten
rekenen in de lectuur van G.K. II, 666, of K.T. 271.
„In een ambtelos lid der gemeente kan meer worden
geduld dan in een voorganger der gemeente", zegt
Bouwman, K.T. 192. Op bl. 193 heeft hij het dan over
het onderscheid tusschen „Hertneckige" en „geseg-
gelijke". In Leiden 1619 is gezegd, dat men WEL de
hardnekkigen dadelijk moest excommuniceren, maar
de gezeggelijken kon men na proeftijd weer toelaten
tot den kerkdienst. Ouderlingen en diakenen
moeten van hun ambtsdienst worden ontsd, maar be-
hoeven niet aanstonds te worden geëxcommuniceerd.
En in K.T. 196 merkt Bouwman iets op, dat iedereen
weer dadelijk den naam van Spurgeon in de gedachten
roept: „Stel dat iemand Baptistische gevoelens heeft

der heet „de beschermenis der Christenen en andere
verdrunken". Voor deze beschermenis had Oranje „met
den alleropppersten Potentat der Potentaten" een vast
verbond gemaakt.

En in deze worsteling voor de burgerlijke vrijheid
der naar Gods Woord gereformeerde kerk, Gode meer
gehoorzaam dan den menschen, rees de vrije Republiek
der Vereenigde Nederlanden op als een genadige ze-
gen van Gods Verbond. Die huizen en akkers en va-
ders en moeders en broeders en zusters verlaten had-
den om des Evangelies wil, hadden honderdvoudig
wederontvangen!

Drie eeuwen later.

Het Koninkrijk der Nederlanden dreigt ineen te
storten.

Gods kerk in de Nederlanden ligt in smaadheid en
schande.

Zij, zelve eenmaal de Moeder der Vrijheid door den
zegen des HEEREN, heeft zich, sedert zij aan den greep
der eerste hiërarchie — de roomsche — ontkwam,
opnieuw laten ketenen door het door Koning Willem
I ingevoerde instituut en, ook uit deze tweede hië-
rarchie uitgeleid, heeft ze opnieuw en gansch vrij-
willig zich begeben onder het juk der derde hiër-
archie, den strik, langzaam maar zeker en ten slotte
nog met overrompelend geweld door haar eigen sy-
node over haar geworpen.

Symptoom van de verlating van het Verbond des
HEEREN.

Zoo haalt de kerk het oordeel naar zich toe.
Zoo trekt ze dat oordeel aan over land en volk.

Waar het lichaam, het lijk der kerk, is, daar zullen
de arenden vergaderd worden.

Er is verband tusschen de afbraak der kerk en de
afbraak van het Koninkrijk der Nederlanden.

Dat is evenmin te bewijzen (voor het vleesch,
wel te verstaan) als het bewijsbaar is (voor dat
zelfde vleesch!) dat de Republiek, zooals die in 1648
uit den strijd te voorschijn kwam een gedenkteken
was van de trouw des HEEREN.

Dat laatste was een geloofsuitspraak van Groen.
Want het geloof alleen herkent den zegen en
den vloek des HEEREN.

En het is misseken wel een van de ergste tekenen
van het verval van kerk en christenheid, dat men van-
daag meent, dat zelfs voor de geloovigen die zegen
en die vloek niet op te merken, niet registreerbaar
zijn.

Desondanks zingen deze menschen, hoewel mee-
nend, dat we in concreto den zegen en den vloek des
HEEREN niet onderkennen kunnen „van Zijn door-
luchte wonderdaan" en ze voegen er ook nog aan toe
„en wilt Zijn straffen gadeslaan".

Mocht men ze gadeslaan: anno 1948! D. E. C.

over den doop, dan kan dit voortspruiten uit gemis
aan de rechte kennis van de Gereformeerde gedachte
des verbonds. In zulk een geval, wanneer echter de
betrokken persoon onberispelijk is in den wandel, dient
de kerk voorzichtig te zijn..... NAAR DEZE GROND-
BEGINSELEN MOET BIJ DE TUCHT OVER DE
LEER WORDEN GEHANDELD" (K.T. 197).

We zouden ook nog kunnen wijzen op wat Bouwman,
K.T. 269, d.w.z. 2 bladzijden vóór wat de Schelhaas
aanhalt, opmerkt over tweeërlei zonden; a) die een
bestrafing, maar niet nog schorsing en afzetting
waardig maken; b) die dit wel doen.

Leest men in het licht van dit alles nu het door ds
Schelhaas uit Bouwman aangevoerde citaat, dan blijkt,
dat Bouwman bij die gevallen, waarin ook bij ver-
hinderen van ambtelijken dienst niet tot excommu-
nicatie behoeft te worden overgegaan, het oog heeft
op menschen, die men niet schorsen
mag op grond van art. 79/80 K.O. Hij bespreekt G.K. II, 666, en K.T. 271 de zonde van
„valsche leer of ketterij" wel naar aanleiding
van art. 79/80 K.O., maar laat duidelijk zien, dat
hij ze in het algemeen behandelt; niet speciaal
als zonden van ambtsdragers alleen. Als het over
ambtsdragers en over hun SCHORSINGS- en AF-
ZETTINGS-waardigheid gaat, DAN geldt DAAR-
VOOR Bouwman's algemeene regel: „de afwijking
moet dwaling zijn, en wel van dien
aard, dat hij hardnekkig volhardt
in het kwade" (K.T. 271).

De vraag komt op: hoe ziet Bouwman dan een mo-
gelijkheid, een ambtsdrager te verhinderen, zijn
ambt te bedienen, terwijl hij toch niet als kerklid van
het avondmaal behoeft geweerd te worden? Antwoord
is: die mogelijkheid bestaat niet bij (rechte) toe-
passing van art. 79/80 (op ons toegepast, naar het
heet), doch in andere gevallen, waar men an-
dere maatregelen neemt dan in art.
79/80 zijn voorgeschreven.

Bouwman denkt b.v. aan „ONTSLAG uit den
dienst", iets anders dan toepassing van art. 79/80.

Bewijs?

Als Van Lonkhuyzen zich contra de kerkrechtelijke
revolutie van 1926 beroept op de uitspraak van het
convent te Wezel, dan zegt Bouwman, G.K. II, 71:

„Dr van Lonkhuyzen vergeet, dat hier niet van cen-
sur of afzetting, maar van ONTSLAG der dienaren
gesproken wordt".

We laten het debat Van Lonkhuyzen-Bouwman rusten; het is ons ditzmaal om Bouwman's eigen meening te doen. Welnu, dat geval van Wezel komt breder ter sprake in G.K. I, 457. Daar wordt gezegd, dat Wezel handelde over het „destituere“ („ontslaan“) van dienaren der kerk. We krijgen dan de figuur van lo s m a k i n g. Ik laat die vinding verder onbesproken; Bouwman willen we verstaan. En daarvoor is van beteekenis wat hij zegt, G.K. I, 457/8:

„Volgens de uitlegging der synoden van de Gereformeerde kerken mag dit deel van het artikel NIET WORDEN TOEGEPAST ingeval een predikant volgens artt. 79 en 80 valt onder de KERKELIJKE CENSUUR, wijl DAAR wel van schorsing of afzetting, MAAR NIET VAN LOSMAKING wordt gesproken“ (verwezen wordt naar synode 1899, art. 121; 1905, art. 89; 1914, art. 139)..... Losmaking, of beter nog „ontslag uit den dienst“ wil dan zeggen: den betrokken leeraar in een positie brengen, dat hij in geen vasten dienst is“ (G. K. I, 459).

En dan is er voorts ook nog de schorsing, niet „op grond van art. 79/80“, maar „ipso facto“ bij weigering van nader onderzoek van voorgedragen eigen meeningen, volgens onderteekening-formulier. Die is een andere dan volgens art. 79/80, en kan volgens Bouwman dan ook worden opgehouden als er in een gemeente of classis bijzondere moeilijkheden zouden ontstaan, in welk geval nader onpartijdig onderzoek wordt verlangd. Wie evenwel geschorst wordt op grond van art. 79/80, ontrent dien wordt (althans) bewéerd, dat men genoeg van 's mans standpunt kent. Zoals de synodes van 1944 etc. dit laatste werkelijk en luide hebben beweerd ten aanzien van K. S. (ondanks het gezeur over zijn niet-komen, waarbij men soms het martelaarsgezicht zet: hoe wisten we nu, wat de man wilde?.....) Vg. G.K. II, 579/580.

Conclusie: ds Schelhaas' „conclusie uit Bouwman's citaat“ acht ik reeds als zodanig onjuist.

Overigens: ik heb tenslotte niet met Bouwman, doch met de Kerkorde te maken. En met den TEKST van het „vonnis“. Het staat als een paal boven water, dat volgens dien TEKST een volharder in wat de heeren van 1944 „openbare grove zonden“ noemden, doch wat ik gehoorzaamheid en hulpverlening aan een door hiërarchen besprongen kerk noem, volgens de schorsende lieden wel degelijk beteekent: staan buiten het koninkrijk van God.

En dan al die andere gevallen!

Nu zegt ds Schelhaas: de bedoelingen van de heeren-schorsers moogt ge niet vergeten. Ik herhaal: zeker mogen we dat niet, als iemand hun onderling is, bij hen op huisbezoek. Maar de VERGADERING ken ik slechts uit haar BESLUTEN. Bij een VERGADERING zegt men TERECHT: met bedoelingen niets te maken, want die bedoelingen zijn subjectief verschillend. Dacht iemand, dat de bedoeling van dr. H. H. Kuyper dezelfde was als van een of anderen ouderling uit 1944? Maar beider zonde of deugd heb ik te qualificeeren naar het besluit, dat de één met den ander neemt, en waarin zij beiden zich vereenigen.

En nu tenslotte: ds Schelhaas wil den vrede bevorderen.

Ik ook.

Maar ik beweer, dat de methode (den tekst van de vonnissen bezien in het licht der bedoelingen van wie ze „velden“) den vrede verder uit het gezicht brengt dan ooit.

Als het zoover zou komen, dat we de heeren Ridderbos-Grosheide etc. zouden moeten gaan beoordeelen naar hun bedoelingen, wel, dan zou ik een pacificatie zooals zij schijnen te willen, nog minder vertrouwen.

Want dan zou ik moeten zeggen: ze teekenen nu wel dit nieuwe formuletje, of dit nieuwe besluit, maar de bedoeling, kan ik die wel vertrouwen? Er zijn er, die ik niet vertrouw, juist omdat ze, leelijke dingen openlijk zeggende en doende, later hebben gezegd: waarde broeders, we bedoelen 't toch zoo best.

Ik deel ds Schelhaas' meening, dat we niemand mogen opdringen onze consequenties uit zijn daden. Maar dat doen we ook niet.

We concludeeren niet uit de handeling der toepassing van art. 79/80, doch constateeren den inhoud van den tekst van art. 79/80.

En in dien tekst lees ik al de gruwelijke beschuldigingen, waarvan ik weet, vrij te zijn, nog net zoo vast, als toen ik dat aan de heeren schreef, nadat ze begonnen waren hun briefje-van-accusatie te doen bezorgen door den pedel der toenmalige Theologische Hoogeschool bij mijn twee achtergebleven gezinsleden, destijds wonende Vloeddijk 61, Kampen. Ridderbos woonde Vloeddijk 62, en Den Hartogh Vloeddijk 91. Ze hadden het fraaie document meegenomen naar Kampen.

Als we (wat ds Schelhaas niet „bedoelt“) gaan draaien of camoufleren, dan wordt de verdoemde rechtshandel der „synodes“ labiel, en ook onze eventuele pacificatie. Ik dank daarvoor, om dezelfde reden, waarom ik in 1944 het gereformeerde volk heb helpen beschermen tegen usurpatoren en machtsmisbruikers. Ik weiger een Linggadjati-toe-

lichting, en een Renville-toelichting, en Ridderbos-toelichtingen. Ik weiger het vonnis van één rechter te lezen in het licht van zijn bedoeling (tenzij ik zijn ouderling ben, en hij zijn consciëntienood me klaagt). Ik weiger het te meer, als ik tusschen bedoeling van den rechter en zijn in naam des konings gesproken vonnis discrepantie zie. En ik weiger het heelemaal, als ik te doen heb, niet met één man, maar met een heel stel mannen, die zijn opgetreden als „rechters“: een synode. Niet de gestalte der synodeleden, doch het gehalte van het synodebesluit!

Toelichtingen? Ze hebben eerst de befaamde toelichting op de leeruitspraken aangediend (tegenover wijlen ds Post b.v.) als officieel stuk der synode, niet te verwaarloozen. En later liepen ze te bedelen om de gunst des volks, als het maar K. S. en nog een paar wou loslaten: menschen, u moogt het praedvies gerust in de kachel stoppen (Duursema deed ook al mee met het onsmakelijke bedrijf). Ze vergaten, dat, zoodra men de Toelichting (de officiële Schriftbewijzen) in de kachel stoppen mag, ook het argument, dat ze toch hebben gebeden om den H. Geest ALS ARGUMENT in de kachel moet stoppen, omdat de Geest ons alleen dan zijn eigen werk herkenbaar doet zijn, indien het overeenkomst met de Schrift-inhouden vertoont.

En we zouden dan nu weer moeten iets in de kachel stoppen: den tekst n.l. der vonnissen, om daarna een nieuwen kerkhandel te bouwen op de gebeden van de goede bedoelers? Toon mij uw gebeden als Geestelijk daáruit, dat uw daden correspondeeren met de Schrift. Samenspreken? Best. Maar eerst een paar praedviesen, en dan van twee kanten, en niet bestemd voor de kachel! K. S.

ER WAS EENS! — ER ZIJN THANS! — ER VERDWIJNT SNEL!

Er was eens een chr. gereformeerde dominé, zoo om en de bij 1865. Hij heette J. van Dijk Mzn en stond in Doetinchem. Hij preekte heel vaak in de Hervormde Kerk, want zijn leus was: „de kloof tusschen Hervormd en Afscheiden moet worden gedempt“. Hij sprak eenmaal als zijn overtuiging uit „dat de algemeene Christelijke kerk, of misschien beter uitgedrukt derzelver leden in en onder alle Genootschappen zijn, en voor zoo verre stel ik die op één lijn; maar dat is echter geen beschouwing van het kerkgenootschap als ligchaam. Nu is immers uitbreiding der algemeene Christelijke Kerk geen afbreken of miskennen van de Christelijke Afscheiden Kerk? en indien naar mijn oordeel het eene met overdreven ijver gezocht en nagejaagd wordt, dan kan zulks niet geschieden dan ten koste van het andere — dat heb ik dweepen genoemd“.

De Synode van Middelburg in het jaar 1869 — het is de Synode waar de eenheid tusschen „Afscheiden“ en „Kruisgezinden“ tot stand kwam — besloot, omdat hij o.a. „meer dan eenmaal zich heeft geopenbaard geen vastheid van beginsel te hebben in betrekking tot het standpunt der Christelijke Gereformeerde Kerk“... „hem van af heden de bevoegdheid als Leeraar in onze kerkgemeenschap te ontnemen“.

Daarna werd ds Van Dijk Hervormd en zijn Gemeente maakte zich los van de Chr. Gereformeerde Kerk en werd, op een paar uitzonderingen na, een z.g. Ned. Herv. Zendingsgemeente. De Chr. Gereformeerde Kerk van Doetinchem verdween toen voor lange jaren!

En toen de Vrije Universiteit werd opgericht verklaarde deze oecumenische predikant, dat dit „ge-loofstuk“ van Kuyper en de zijnen „een geesel (was) dien de rechtvaardige God tjdelyk dult“ als straf voor veler zonden.

Er was eens een chr. gereformeerde dominé, zoo om en de bij 1865, hij heette J. Brummelkamp en stond te Tiel. Hij liet niet-leden der kerk vrij toe tot het Avondmaal, en preekte voortdurend in andere „kerken“. Hij deed zoo, hoewel de Synode van Franeker (1863) naar aanleiding van deze kwestie had uitgesproken: „De Vergadering oordeelt, dat de Leeraar die in eenige plaats predikt, waar de Heere eene Christ. Afsch. Geref. Gemeente heeft verzameld, zonder dat die Leeraar de toestemming des Kerkraads der plaats heeft ontvangen, zich aan grove miskenning van des Heeren werk schuldig maakt, en terwijl in onze kerkordening, Art. 15 b en 80, dergelijke inbreuk op eens anders dienst veroordeeld wordt, wenscht de Vergadering, dat de aandacht van de kerkbesturen steeds ernstig op deze Artikelen gevestigd zij“. De Brummelkamp stelde zelfs aan de classis voor, dat de Synode zal bepalen, „allen, die God vreezen, te laten prediken en voor hen te prediken, hen ten Avondmaal toe te laten en hunne kinderen te doopen; scholen op te richten, enz.“. En de daad bij het woord voegend preekte hij met Herv. predikanten „om en om“, o.a. met Dr. Kuyper van Beesd en Dr. Bronsveld van Ophemert. De Brummelkamp ried zelfs een naar Nijmegen vertrekend lid aan zich bij de Herv. Kerk aldaar aan te sluiten. Voor hem was „de Herv. Kerk de historische of moederkerk in ons land, en de Afscheidene slechts een tak“. Ten slotte vroeg ds Brummelkamp ontslag, wat de Kerke-

raad hem noodgedwongen gaf! Had hij dat niet gedaan, maar de gemeente vastgehouden, dan zou óók de Geref. Kerk van Tiel ongetwijfeld verdwenen zijn. Die van Ommeren is mee door het optreden van ds Brummelkamp ondergegaan en nooit meer tot openbaring gekomen! Ze ging onder in modernisme en aanbaptisme.

En toen de doleantie doorbrak, behoorde ds Brummelkamp, die inmiddels predikant te Amsterdam was geworden, tot die groep van dominé's, welke door ds Rullmann renegaten worden genoemd. Op 5 November 1885 verklaarde hij namelijk in de kerkeraadsvergadering, dat het meehelpen om personen, die den Heere Jezus niet als hun Zaligmaker beleden, tóch tot het Heilig Avondmaal toe te laten, in strijd was met Gods Woord. Maar toen het Provinciaal Kerkbestuur aan den kerkeraad van Amsterdam gelastte, die medewerking tóch te verleenen en dus een kerkelijk conflict dreigde, verklaarde deze zelfde oecumenische predikant in de kerkeraadsvergadering van 3 December daaropvolgende, bij de rondvraag, alsnu niet meer van meening te zijn, dat het zoeven genoemde medewerken door Gods Woord aan den kerkeraad verboden wordt.

Er was eens een gereformeerde dominé, zoo om en de bij 1915, hij heette J. B. Netelenbos en stond te Middelburg. Hij preekte Zondag 10 Juni 1917 in de Hervormde Kerk van Den Haag. Hij leerde o.a.:

„Het Koninkrijk Gods vereenigt allen, die gelooven. De kerk is gedeeld en gesplitst. Het Koninkrijk Gods bestaat uit geestelijke goederen als vergeving en wedergeboorte. De kerk is eene gemeenschap van personen, met ambten toegerust en in 't zichtbare optredend. Het Koninkrijk Gods is niet georganiseerd, hier op aarde niet afgerond, niet voltooid. En de kerk is slechts het middel, om het Godsrijk te verbreiden. De kerk is een aardsch begrip, en, als ze haar taak volbracht heeft, lost ze zich op in het Godsrijk van Jezus' toekomst.“

„De kerk is eene aardsche gemeenschap van menschen, van zondige, kortzichtige, feilbare en feilende menschen, die zich telkens weer vergissen in hunne voorstellingen en begrippen, in hunne handelingen en gedragingen. Maar het Koninkrijk Gods behoort tot het gebied van het wedergeboren leven, dat uit den Levensvorst vloeit.“

Ds Kunst van Arnhem schreef in die dagen over dat preeken van ds Netelenbos in de „Geldersche Kerkbode“:

„De prediking, de Dienst des Woords is een optreden met gezag, een spreken in den Naam van Christus, die ons roept tot het ambt door zijn kerk.“

De kerkeraad als orgaan van Christus roept de gemeente saam en doet den Dienst des Woords houden, in opdracht van en in gehoorzaamheid aan den Koning der kerk.

Wel is de predikant de meest handelende persoon — en hij is daarom Dienaar des Woords — maar de verantwoordelijkheid van heel den dienst berust bij den kerkeraad, namens wien de prediker optreedt. Vandaar ook de taak der ouderlingen om toe te zien op de leer, die wordt gebracht.

Door nu op te treden in een Hervormde gemeente, heeft ds N. den kerkeraad dier gemeente als orgaan van Christus erkend.

Dat is van Gereformeerd-kerkelijk standpunt gezien, de dwaling van ds Netelenbos.....

Als ik iets éénmaal mag doen, mag ik het ook tweemaal en driemaal, ja eigenlijk altijd doen. Gods geboden zijn volstrekt. Zij mogen niet naar de omstandigheden gewijzigd. Alleen in de middelmatige dingen, waarvoor we Gods gebod niet nauwkeurig kennen, zullen we een ander niet veroordeelen.

Inderdaad schijnt het alsof ds N. door de aanvaarding van de pluriformiteit der kerk er toe komt de onderscheiding van kerkelijk Hervormd of Gereformeerd slechts van middelmatigen aard te beschouwen.

Het is wel bedroevend, dat een Gereformeerd predikant, zoo weinig blijk geeft van te voelen voor het Koninkschap van Christus in Zijn kerk.

En Prof. Dr. H. H. Kuyper schreef in „De Heraut“:

„Het optreden van een onzer Gereformeerde predikanten in de Hervormde Kerk te 's-Gravenhage om daar op Zondag een predikbeurt waar te nemen voor een ethischen predikant, heeft terecht in heel onze kerkelijke pers afkeuring gevonden...“

Dat bedoelde predikant een zeer „ruim“ standpunt inneemt, was reeds lang bekend. Zijn meedoen aan de Eenheidsbeweging, zijn optreden nog onlangs te Utrecht in een vergadering van zeer gemengd gezelschap had reeds tot bedenking aanleiding gegeven; te meer daar hetgeen de Pers aangaande zijn optreden in deze kringen mededeelde, nu juist niet den indruk gaf, dat hetgeen in deze kringen door hem gesproken werd, een kloek en beslist getuigenis voor onze Gereformeerde beginselen was. Deze al te ver gedreven verbreedingsgezindheid heeft er thans toe geleid, dat bedoelde predikant voor zijn vriend Dr. Cramer een preekbeurt waar ging nemen. De liberale Pers vindt dit geval natuurlijk kostelijk. Vooral het feit, dat bedoelde predikant bij deze preekbeurt drie Gezang-

...niet ge-
...n zou ook
...venen zijn.
...n van Ds
...tot open-
...ne en ana-

De Brum-
ardam was
velke door
md. Op 5
de kerke-
personen,
maker be-
te laten,
a het Pro-
in Amster-
verleenen
naar de
landsverga-
ij de rond-
ijn, dat het
Woord aan

zoo om en
in stond te
1917 in de
le o.a.:
le gelooven.
nkrijk Gods
rgeving en
nenschap van
't zichtbare
organiseerd,
oid. En de
rijk te ver-
als ze haar
iet Godsrijk

op van men-
en feilende
n in hunne
delingen en
behoort tot
dat uit den

dagen over
„Geldersche

en optreden
an Christus,
t.
us roept de
Woords hou-
leid aan den

nde persoon
— maar de
it berust bij
ter optreedt.
m toe te zien

de gemeente,
gemeente
nd.
kerkelijk
g van Ds

en, mag ik
ja eigen-
volstrekt. Zij
rijzigt. Alleen
Gods gebod
n ander niet

Ds N. door
formiteit
scheiding
Gerefor-
igen aard

een Gere-
inig blijkt
t Koning-
rk."

„De Heraut“:
ormeerde pre-
ravenhage om
te nemen voor
in heel onze

m" standpunt
meedoen aan
g onlangs te
emengd gezeld-
ding gegeven;
s zijn optreden
iet den indruk
iem gesproken
or onze Gere-
ver gedreven
na toe geleid,
ad Dr Cramer
liberale Pers
ooral het feit,
rt drie Gezang-

verzen liet zingen en slechts één Psalmvers, toont, volgens haar, hoe men ook in de Gereformeerde Kerken van eenzijdigheid en bekrompenheid verlost wenschte te worden.

Onzerzijds kan natuurlijk niet anders dan deze daad betreurd worden. Waar in 's-Gravenhage een Gereformeerde Kerk is, kan een Gereformeerd Predikant niet tegenover den Kerkedienst, door dezen Gereformeerden kerkeraad georganiseerd, optreden, zonder daarmee een slag in het aangezicht aan dezen kerkeraad te geven. En als een predikant openlijk in een predikdienst van de Hervormde Kerk kan optreden, dan is er geen enkele reden meer, waarom ook de gemeenten niet naar de predication in de Hervormde Kerk zouden gaan."

Ds Rullmann lichte zijn hart in dien tijd in de volgende expectatie:

"Er is in de vacatie een nieuw werkwoord ontstaan, dat luidt „netelenbossen“. Men vervoegt het in alle tijden, in alle personen, in enkel- en meervoud: ik, jij, hij, wij, gij, zij.

Een gereformeerd jongeling, die in de kerkbode zag, dat „zijn“ domine niet „op“ was, zei: „ik ga netelenbossen“, en woonde nu een godsdienst-oefening bij in één der kathedraalen van zijn stad, waar een bekend redenaar preekte. Verweet hem daarna een kennis: „gij hebt genetelenbost“, dan antwoordde hij eenvoudig: „Mijn gaan daarheen droeg een uitzonderingskarakter. En als uitzondering kan goed zijn, wat als regel afkeuring zou verdienen“.

N.C.S.V.-gereformeerden, die 's Zondagsmorgens op de Nunspeetsche hei ontwaakten, hadden geen lust om per fiets even naar de Gereformeerde Kerk van Nunspeet te trappen, nu er in de tent toch ook godsdienst-oefening was, nog wel onder leiding van een gereformeerden domine, en in een echte N.C.S.V.-stemming netelenbossen zij naar hartelust."

Later moest Ds Netelenbos geschorst worden in zijn ambt en is als een vergeten Herv. predikant in een afgelegen dorpje gestorven.

Er zijn thans gereformeerde domine's, ze heeten o.a. J. Verkuy, J. Blauw en R. C. Harder, die eveneens in Hervormde of andere „diensten“ voorgaan.

Verkuy preekt in Batavia „om en om“ met zijn Protestantische collega's.

Van Blauw lezen we in de „Omroepgids“ van de N.C.R.V. van 10 Januari j.l.:

„I.K.O.R. (!!!) 7.00 n.m. Hilversum I: Oecumenische Dienst uit de Hervormde Kapel te Hilversum (V.). Onderwerp: „Evangellie en onze verantwoordelijkheid over zee“. Sprekers: Ds J. Blauw, secretaris van de Zendingsraad, Mr S. C. Graaf van Randwijk, vice-voorzitter van de Zendingsraad."

En van Harder lezen we in dezelfde krant van 17 Januari:

„I.K.O.R. (!!!) 5.00 Oecumenische Jeugddienst uit de Ned. Herv. Kerk te Eindhoven. Deze dienst is voorbereid in samenwerking met de Oecumenische Jeugd-raad. Voorgangers: Ds Harder en Ds P. Fagel. Onderwerp: „Wij waren in Oslo“."

Van dit alles zeggen de gereformeerde kerkelijke vergaderingen en de gereformeerde „kopstukken“ thans niets meer. En heel veel gereformeerden vinden dit erg mooi!

We beleven het waarschijnlijk nog wel, dat „de Gereformeerde Kerken“ verdwenen zullen zijn. Want principiëel zijn ze — althans volgens de Schriftuurlijke woorden van wijlen Ds Kunst en Prof. Kuyper — reeds ondergegaan in de Hervormde Kerk of een andere „oecumenische kerk“ zonder adres.

O mijn God, erbarm U, erbarm U over Uw arme, schuldige volk!

C. V.

PROF. NAUTA — MR VONKENBERG.

Een collega zond me „Gereformeerd Weekblad“, waarin prof. Nauta schreef een artikel, waarin mijn naam een paar maal genoemd wordt. Prof. Nauta, die in een persoonlijk schrijven het een vriendelijkheid vond, dat ik hem „De Reformatie“ zond, de vriendelijkheid niet mij het „Gereformeerd Weekblad“ te zenden.

Het goede voorbeeld van „De Reformatie“ vond geen navolging.

In dat weekblad staat een artikel (ik zal niet meer zeggen artikelje) van prof. N.: „Merkwaardige instemming“.

Wat ben ik geschrokken! Instemming betuigd met een artikel, dat tot opschrift had: „Het kerkverband een wezenlijk element voor het bestaan eener Gereformeerde kerk“.

En eenige regelen later word ik vereenzelvigd met „De Reformatie“, als prof. N. schrijft: „Het spreekt van zelf, dat wij met de onverwachte instemming van „De Reformatie“ onze winst doen“.

Of „De Reformatie“ die vereenzelving een eer zal vinden, betwijfel ik zeer.

Ik meen, dat prof. N. van mijn schrijven in „De Reformatie“ niets begrepen heeft of doet alsof hij het niet begrepen heeft en zich op deze wijze een machtige medestander meent te maken van „De Reformatie“.

Naar mijn oordeel heeft prof. N. heelemaal niet aangetoond, dat het kerkverband tot het wezen eener kerk behoort en dus dat zonder kerkverband een kerk niet kan bestaan.

Hij heeft aangetoond, dat het kerkverband behoort tot het welwezen eener kerk, maar dat behoefde niet aangetoond te worden, voor zijn kring niet en voor den onzen niet.

Wij hebben dat wel laten zien door zoo spoedig mogelijk een voorloopige Synode te houden.

Wat hij echter wel heeft aangetoond, is dit, dat Voetius accentueert de vrijwilligheid van het toetreden eener kerk tot het verband, waaruit volgt de vrijheid (niet als willekeur op te vatten) van uittrading. Ook Kuyper oordeelde, zoo vertelde hij ons, en zelfs geeft hij als zijn eigen oordeel, „dat het plicht is met het kerkverband te breken, als dat kerkverband welbewust ontrouw is geworden aan Schrift en Belijdenis“.

Prof. Nauta oordeelt in het Weekblad: „bij procedures te kunnen volstaan met een eenvoudige verwijzing naar de uitspraken in de eigen bladen van diezelfde kerken“.

Wee, wee mij, nu ben ik oorzaak, dat wij voortaan alle processen verliezen.

En toch heb ik nog vertroosting gevonden: ik geef het artikel van prof. Nauta in „Gereformeerd theologisch tijdschrift“ in handen van onzen advocaat en — dan winnen we vast. En misschien zal onze advocaat er dan ook nog op wijzen, hoe de professor zichzelf tegenspreekt, als hij schrijft in genoemd Weekblad, dat zijn opvatting door ons collegialistisch is genoemd.

En ten laatste: Had ik geschreven, dat prof. Nauta gestreden had tegen denkbeeldige vijanden en een ander blad „dat hij zich had bezig gehouden met het intrappen van een open deur, dan komt hij nu vertellen, dat dergelijke beschouwingen voorkomen in de pleitnota's, die door één der advocaten van de Gereformeerde Kerk (onderh. art. 31 K.O.) bij den rechter ingediend worden“.

Wie mag die advocaat toch wel zijn? Ik weet het. Prof. Nauta is zoo vriendelijk geweest het mij te schrijven. 't Is — mr Vonkenberg, en prof. Nauta „moet dus aannemen, dat hij daarin toch weergeeft het gevoel, dat in Uw kerken leeft, al kan ik niet beoordeelen, of dit allen zijn dan wel een klein gedeelte“.

Een zeer lichtvaardige conclusie; mr Vonkenberg behoort tot dezelfde kerken als prof. Nauta. Maar heeft mr Vonkenberg op deze wijze voor ons gepleit?

Naar het advies van prof. Nauta heb ik aan mr Vonkenberg gevraagd zijn pleitnota in de zaak Giesendam-Neder Hardinxveld. Mr Vonkenberg is zoo welwillend geweest mij die pleitnota te zenden.

Wat vond ik daarin niet? Wat vond ik daarin wel?

Ik vond niet dat het kerkverband een zaak is van louter toekomstige aard, iets wat eventueel zonder bezwaar gemist zou kunnen worden; dat een kerk willekeurig het eene oogeblik toetreden en het andere oogeblik er zich weer aan onttrekken kan, zonder door die daad den eenen keer rijker en den anderen keer armer te worden. Het doet er eigenlijk weinig toe of een kerk deel van het kerkverband uitmaakt, ja, dan neen.

Ik vond wel een goed gedocumenteerd betoog over het recht en de zelfstandigheid der plaatselijke kerk en den aard van het kerkverband.

Ik blijf dat strijdartikel een vechten tegen windmolens vinden of het open deur intrappen.

H. MEULINK.

P.S. Wil, redactie, nogmaals een voorbeeld geven en aan prof. Nauta een nummer van „De Reformatie“ zenden.

[We vertrouwen, dat onze administratie wel zoo vriendelijk zal zijn. Overigens: dr Nauta doet in kerkelijke procedures, die hij doorzetten wil, niet veel anders dan zich tegenspreken. Dat is ook door ons blad, en vroeger door de brochures uit de jaren 1944/5 met de stukken aangetoond. Is hij dan zoo dom? Weineen — alleen maar handelt hij in de door ons genoemde gevallen wereldsch: hij bepaalt eerst (mede) het doel en laat zich dan vinden voor het zoeken van argumenten. Wordt dan onder den druk der feiten hetzij de doelstelling veranderd, hetzij de argumentatie bewezen onhoudbaar te zijn, welnu — een nieuwe argumentatiereeks kan geproduceerd worden. Maar zich geblameerd voelen, ho maar. Het beschermend cordon blijft wel voorhanden. — Redactie.]

JUBILEUM-ALMANAK f. Q. I. 1947-'48.

Aangezien er nog exemplaren van dezen buitengewoon Almanak voorradig zijn, willen we nogmaals Uw aandacht hierop vestigen. U kent den inhoud en U zult natuurlijk dit boekwerk over het levenswerk van prof. dr S. Greijdanus in Uw bezit willen hebben. Daarom wordt de gelegenheid tot bestellen nog opengesteld tot aan 20 Februari. De prijs is vastgesteld op f 9.00. We zijn dan ook dadelijk aan de verzending toe. Het Glronummer is: 105162, ten name van het Studentencorps F. Q. I., Broederweg 15, Kampen. En het adres van bestelling is: M. van Dooren, IJsselkade 22, Kampen, Almanak-Administrateur.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

EEN CONGRES.

Zoals allen, die dit stuk lezen, wel bekend zal zijn, werd verleden jaar een conferentie te Utrecht gehouden, waarin de politieke roeping van de gereformeerde christenen in onzen tijd werd besproken.

Een resultaat van deze conferentie was o.a. de instelling van een werkecomité, dat zich als opdracht zag toegewezen het bestudeeren van de huidige politieke situatie en strijd bij het licht van het Woord des HEEREN en dus in gebondenheid aan en aan de hand van de belijdenis van de gereformeerde kerken.

Dat het hiertoe komen moest en komen zou heeft niemand verwonderd.

We staan immers allen voor het feit, dat éénzijdig de afval en tengevolge daarvan de verwarring onder het christenvolk hand over hand toeneemt en anderzijds onze hemelsche Vader het licht van Zijn Woord, speciaal ten opzichte van Zijn Kerk, haar aard en haar functie, met groote kracht laat schijnen en velen van Zijn kinderen sterker den greep van Zijn Woord in hun leven ervaren dan ooit te voren.

Tengevolge daarvan werd het duizenden en duizenden duidelijk, al konden zij niet precies formuleren waar de schoen wrong, dat het met het ootmoedig wandelen met God in politiek, wetenschap, sociaal leven, enz. in allerlei opzicht niet in orde was. Telkens stultten zij op redeneeringen en gedragingen, waarvan zij met de fijngevoeligheid van het aan de Schrift gebonden en uit de Schrift levende geloof met pijn en vrees moesten erkennen, dat ze niet naar den wil des Heeren waren, omdat ze niet beheerscht werden door de wet en den stijl van het koninkrijk Gods.

Er is onder de gereformeerden, die zich werkelijk aan de Schrift binden, een merkwaardige, als van zelf gegroeide eenstemmigheid over het feit van deze afdwalingen. Wel is er eenig verschil omtrent de vraag wat wij in gehoorzaamheid aan God hier en nu als eerste taak hebben te verrichten. Maar dat verschil is bij de eenstemmigheid in de visie op wat niet goed is, op wat verwoestend werkt — en bij de eveneens openbaar wordende eenstemmigheid ten aanzien van de fundamentele Schriftuurlijke waarheden, die ons in ons leven en onzen strijd in kerk, politiek, sociale worsteling, enz. moeten beheerschen, van weinig betekenis.

In deze situatie moet wel het verlangen opkomen om zich gezamenlijk te bezinnen op vragen als: Wat gebeurt er eigenlijk in het politieke, sociale, wetenschappelijke leven? Hoe staat het met het onderwijs? Waar schuilt de oorzaak van de beangstigende verslapping en toenemende krachteloosheid van ons christenvolk in den afval onzer dagen? Waarin hebben wij Gods Woord verlaten of krachteloos gemaakt? Wat moet 's Heeren volk als profetisch getuigenis ten opzichte van dit velerlei leven opheffen? Waarin moeten we ons bekeeren? Wat kan gedaan worden, opdat ons volk weer gegrepen worde door het Woord des Heeren?

Natuurlijk heeft in dit alles de kerk een eerste en centrale roeping en taak. Maar daarnaast is er ook plaats voor een onderlinge, broederlijke bespreking, waarin openhartig de verschillende inzichten ter onderlinge overweging en toetsing te berde worden gebracht.

Geleid door deze overwegingen werd daarom op de in Utrecht gehouden conferentie aanstonds besloten, indien mogelijk, een grondig voorbereid congres te houden van gereformeerden, die zich alleen aan de klassieke gereformeerde belijdenisschriften binden en zich vrijmaakten van alle hiërarchie en waarop speciaal de roeping van de gereformeerde christenen ten opzichte van de politieke taak en strijd zou worden onderzocht en belicht.

Dat christenen de volledige vrijheid-in-Christus en zelfs de roeping hebben om ten allen tijde zich in kleiner of grooter verband over deze vragen te beraden, was voor ons geen punt van geschil of zelfs maar van discussie.

Het comité hoopte het in uitzicht gestelde congres reeds eerder te kunnen samenroepen dan nu het geval zal zijn. Maar de voorbereiding daarvan vraagt altijd meer tijd dan men verwacht. En wanneer een congres niet grondig wordt voorbereid, mislukt het.

Het comité heeft nu besloten het congres, zoo de HEERE wil, te doen houden van Dinsdagmiddag 30 Maart, des middags te één uur, tot Donderdagmiddag 1 April, uiterlijk één uur en wel te Amersfoort.

Op dit congres zullen vier belangrijke kwesties besproken worden en wel:

- 1e. Kerk en Koninkrijk Gods, in te leiden door Prof. Dr S. Greijdanus;
- 2e. De Gemeene Gratie, door Prof. Dr K. Schilder;
- 3e. Art. 36 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis, door Ds Joh. Francke;
- 4e. Souvereiniteit in eigen kring, door Mr Dr J. Meulink.